

ЁШЛАРНИ ВАТАНПАРВАРЛИК РУҲИДА ТАРБИЯЛАШ

Ережепова Минайым Умирзаковна

Қўнғирот тумани 25-мактабгача таълим ташкилоти директори

Аннотация: Ушбу мақолада ёш авлодни ватанпарварлик руҳида тарбиялашнинг долзарб масалалари, унинг мазмун-моҳияти ҳамда жамият тараққиётидаги аҳамияти таҳлил қилинади. Ёшларда миллий ғурур, юртга садоқат, тарихий меросга ҳурмат туйғуларини шакллантиришда оила, мактаб, маҳалла ва оммавий ахборот воситалари ҳамкорлигининг аҳамияти ёритилади. Шунингдек, глобаллашув шароитида ватанпарварлик ғояларини мустаҳкамлашнинг замонавий усул ва йўналишлари ҳақида фикр юритилади.

Калит сўзлар: ватанпарварлик, ёшлар, маънавият, миллий ғурур, тарбия, мафкура, оила, таълим муассасаси.

КИРИШ

Бугунги кунда жаҳон миқёсида кечаётган глобал жараёнлар, ахборот технологияларининг жадал ривожланиши ва маданий таъсирлар кенгайиши ҳар бир давлатдан ўз келажагини белгилайдиган ёш авлодни ҳар томонлама баркамол қилиб тарбиялашни талаб этмоқда. Бу жараёнда ватанпарварлик руҳидаги тарбиянинг ўрни беқиёсдир. Чунки юртга садоқатли, миллий ғурур ва ифтихорга эга ёшларгина мамлакатнинг тараққиёти ва барқарорлиги учун маънавий асос бўлиб хизмат қила олади.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотлар жараёнида ҳам ёшларни маънавий баркамол, юртини севувчи, миллат ва давлат манфаатларини ўз шахсий манфаатларидан устун қўядиган шахслар қилиб вояга етказиш устувор вазифалардан бири сифатида белгиланган. Ўзбекистон Республикаси Конституциясида, “Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида”ги Қонунда ва бир қатор давлат дастурларида ҳам ёшларда ватанпарварлик, фидойилик ва маънавий етуклик туйғуларини шакллантириш масаласига алоҳида эътибор қаратилган.

Шу боисдан ҳам ёшларда Ватанга муҳаббат, миллий қадриятларга ҳурмат ва тарихий меросдан ифтихор туйғусини кучайтириш нафақат таълим муассасалари, балки бутун жамиятнинг устувор вазифаси ҳисобланади. Бу жараёнда оила муҳити, мактаб ва олий таълим муассасалари, маҳалла институтлари ҳамда оммавий ахборот воситалари бирдек муҳим ўрин тутати. Ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш – келажак авлоднинг маънавий қиёфасини белгилайдиган асосий омиллардан бири сифатида қаралиши зарур.

Ватанпарварлик тушунчаси ва унинг ижтимоий аҳамияти

Ватанпарварлик – инсон маънавий дунёсидаги энг улуғ туйғулардан бири бўлиб, у инсоннинг ўз юрти, миллати ва давлатини севиши, уларнинг равнақи ва

мустақиллиги йўлида фидокорона хизмат қилишга тайёрилиги билан ифода этилади. Бу туйғу ёш авлодда жамият манфаатларини шахсий манфаатларидан устун қўйиш, Ватан тақдирига масъулият билан ёндашиш, миллий анъана ва урф-одатларга ҳурмат туйғуси сифатида намоён бўлади.

Ҳар бир давлатнинг тараққиёти, унинг куч-қудрати аввало маънавий жиҳатдан баркамол, юртини сидқидилдан севувчи ёшларга боғлиқдир. Шу боисдан ҳам ватанпарварлик тарбияси – жамият барқарорлиги, давлат мустақиллигини мустаҳкамлаш ва миллий ғояни авлоддан-авлодга узатишнинг энг самарали воситасидир.

Ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашнинг асосий йўналишлари
Оилада тарбия

Оила – шахснинг илк ижтимоий муҳити, маънавий таянчи ва тарбияси бошланғич босқичидир. Боладаги ватанпарварлик туйғулари аввало ота-она муносабати, уларнинг ҳаётий қарашлари ва турмуш тарзи орқали шаклланади. Масалан, ота-оналар фарзандлари билан Ватан тарихини ўрганиш, миллий қаҳрамонлар ҳақида суҳбатлар ўтказиш, давлат рамзларига ҳурмат билан муносабатда бўлишга ўргатишлари орқали уларда миллий ғурурни кучайтиради.

Таълим муассасаларида тарбия

Мактаб ва олий таълим муассасалари ёшлар маънавий қиёфасини шакллантиришда асосий маскан ҳисобланади. Таълим жараёнида нафақат билим, балки ватанпарварлик ғоялари ҳам ёшлар онгига сингдирилиши зарур. Бунда қуйидагилар муҳим аҳамиятга эга:

- Тарих фанларини замонавий методлар асосида ўқитиш;
- Ватаннинг мустақиллик йўлидаги мардонавор курашларини ёритиш;
- Давлат рамзларига ҳурматни кучайтириш;
- Ватанпарварлик мавзусида конференциялар, ижодий учрашувлар ва маънавий-маърифий тадбирлар ташкил этиш.

Маҳалла ва жамоатчилик таъсири

Маҳалла – миллий анъаналарни сақлаб қолиш ва авлоддан-авлодга узатишнинг энг самарали ижтимоий институтидир. Ёшлар маҳалладаги маънавий муҳит таъсирида миллий қадриятлар ва ватанпарварлик ғояларига етарлича эътибор қаратган ҳолда тарбияланади. Маҳаллаларда спорт мусобақалари, миллий байрамлар, китобхонлик тадбирлари, тарихий хотира кечалари орқали ёшларнинг юртга муҳаббат ва садоқат туйғуси мустаҳкамланади.

Оммавий ахборот воситалари ва интернетнинг ўрни

Бугунги ахборот асрида телевидение, радио, матбуот ва интернет тармоқлари ёшлар онгига таъсир этувчи энг кучли воситалардан биридир. Агар бу манбалар орқали ёшларга ватанпарварлик, миллий мерос ва қаҳрамонлик мавзусидаги фильмлар, кўрсатувлар, мақолалар етказилса, уларнинг юртига

бўлган муҳаббати янада кучаяди. Шунингдек, интернет орқали тарқалаётган ёт ғояларга қарши маърифий контент ишлаб чиқиш ҳам жуда муҳим вазифа ҳисобланади.

Глобаллашув шароитида ватанпарварлик тарбияси

Глобаллашув ёшлар онгида имкониятлар билан бирга муайян хавф-хатарларни ҳам олиб кирмоқда. Айниқса, ёт мафкуралар, турли ахборот хуружлари, оммавий маданият таъсири миллий қадриятлардан узоқлашишга олиб келиши мумкин. Шу сабабли, ёшларда танқидий фикрлаш, ахборотни таҳлил қилиш ва ундан тўғри хулоса чиқара олиш қобилиятини шакллантириш муҳим вазифадир. Миллий ғоя асосида қурилган тарбия тизими глобал таъсирларга қарши энг самарали восита бўлиб хизмат қилади.

Миллий қаҳрамонлар ва тарихий мероснинг аҳамияти

Ватанпарварлик тарбиясида тарихий шахслар ҳаёти ва ижоди, уларнинг юрт озодлиги ва халқ равнақи йўлидаги хизматлари ёшлар учун ибрат мактаби бўлиб хизмат қилади. Масалан, Амир Темурнинг давлат бошқарувидаги қатъийлиги ва адолати, жадидларнинг маърифатпарварлик ҳаракатлари, истиқлол қаҳрамонларининг жасорати ёшларда миллий ғурур ва садоқат туйғусини шакллантиради. Шу билан бирга, тарихий ёдгорликлар, миллий урф-одатлар ва қадриятларни асраб-авайлаш орқали ёшларда ўзлигини англаш ва Ватанга муҳаббат кучаяди.

Спорт ва санъат орқали ватанпарварлик тарбияси

Спорт мусобақаларидаги ютуқлар, давлат байроғини кўтариш ҳисси ёшларда Ватанга садоқат туйғусини кучайтиради. Спортчиларнинг юрт номини юксалтириш йўлидаги фидойилиги ёшлар учун ибрат бўлади.

Шунингдек, адабиёт, мусиқа ва тасвирий санъат ҳам ёшларда юртпарварлик ҳиссини уйғотишнинг муҳим йўналишларидир. Маънавий меросимиздан илҳомланган асарлар ёшларнинг руҳий қиёфасини шакллантиради.

Хулоса

Ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш – бу нафақат таълим тизими, балки бутун жамиятнинг долзарб ва узлуксиз вазифасидир. Чунки келажак авлоднинг маънавий қиёфаси, уларнинг юртга садоқати ва миллий ғурури давлат мустақиллиги ва барқарор тараққиётининг кафолатидир.

Аввало, ватанпарварлик тарбияси оилада бошланиши, кейин эса таълим муассасалари, маҳалла, жамоатчилик ва оммавий ахборот воситалари орқали мустаҳкамланиши зарур. Агар бола оила муҳитида миллий қадриятларга ҳурмат ва юртга муҳаббат билан тарбияланса, у ҳаётда қайси соҳада фаолият юритишидан қатъи назар, ўз давлатининг фидойиси бўлиб етишади.

Шу билан бирга, глобаллашув жараёнида ватанпарварлик тарбияси янада муҳим аҳамият касб этмоқда. Ахборот хуружлари ва ёт ғоялар таъсирида ёшларнинг онгини асраб қолиш учун уларда танқидий фикрлаш, тўғри ахборот

танлаш ва мустақил қарор қабул қилиш қобилиятларини ривожлантириш зарур. Миллий ғоя ва мафкурани мустаҳкамлаш – ёшларнинг маънавий иммунитетини шакллантиради.

Мақолада таъкидланганидек, ёшларда ватанпарварлик ҳиссини уйғотишда тарихий мерос, миллий қаҳрамонлар ҳаёти, спорт ва санъат, маънавий-маърифий тадбирлар катта аҳамиятга эга. Амир Темур, Алишер Навоий, жадидлар ва истиқлол қаҳрамонлари каби буюк шахслар фаолияти ёшлар учун ибрат мактаби вазифасини ўтайди. Шунингдек, миллий урф-одатлар ва байрамлар орқали ҳам ватанпарварлик ғоялари ҳаётга татбиқ этилиши мумкин.

Хулоса ўрнида айтиш мумкинки, ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш – бу узлуксиз жараён бўлиб, у давлат ва жамиятнинг ҳамкорлигида самарали натижа беради. Агар ёш авлод Ватанни севувчи, миллий ғурурга эга ва маънавий етук инсонлар бўлиб вояга етса, юртимиз мустақиллиги, осойишталиги ва тараққиёти кафолатланган бўлади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1.Б. Р. Джураева, Х.М. Тожибоева, Г.М.Назирова

“Мактабгача таълим ёшидаги болаларга таълим- тарбия беришнинг замонавий тенденциялари” Тошкент-2015

2. Нишонов З. “Болалар психодиагностикаси” — Т.: ТДПУ нашриёти, 1999.

3. Ғозиев Э. “Инсон психикасининг ривожланиши” — Т.: «Ўқитувчи», 1996.

4. Пиаже Ж. Ребёнок и его развитие. — М.: «Знание», 1984.